

Nr 241.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag
angående tillägg till § 27 mom. 4 värnpliktslagen den
17 september 1914; given Stockholms slott den 12 mars
1920.*

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga följande

Förslag

till

Lag

angående tillägg till § 27 mom. 4 värnpliktslagen den 17 september 1914.

Häri genom förordnas, att till § 27 mom. 4 värnpliktslagen den 17 september 1914 skall fogas ett nytt stycke av följande lydelse:

Där sådant med hänsyn till utbruten farsot eller andra utomordentliga förhållanden prövas vara av nöden, äger Konungen förordna, att tjänstgöring skall taga sin början eller återstående del därav fullgöras å senare tid än i mom. 1, 2 eller 3 föreskrives.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1920 och gäller till och med den 30 april 1922.

GUSTAF.

P. Albin Hansson.

*Utdrag av protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 12 mars 1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BRANTING,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena friherre PALMSTIERNA,
Statsråden UNDÉN,
THORSSON,
OLSSON,
SANDLER,
NOTHIN,
NILSSON,
ERIKSSON,
SVENSSON,
HANSSON.

Efter gemensam beredning inom lantförsvars- och sjöförsvarsde-
partementen yttrade chefen för förstnämnda departement, statsrådet
Hansson följande:

Proposition
till 1918 års
urtima
riksdag.

»Uti en till 1918 års urtima riksdag avlåten proposition (n:o 28)
föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att antaga följande

Förslag

till

Lag

angående tillägg till § 27 mom. 4 värnpliktslagen den 17 september 1914.

Härigenom förordnas, att till § 27 mom. 4 värnpliktslagen den 17 septem-
ber 1914 skall fogas ett nytt stycke av följande lydelse:

Där sådant med hänsyn till utbruten farsot eller andra utomordentliga
förhållanden prövas vara av nöden, äger Konungen förordna, att tjänstgöring
skall taga sin början eller återstående del därav fullgöras å senare tid än i mom.
1, 2 eller 3 föreskrives.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Motiven till det sålunda framlagda lagförslaget återfinnas uti ett av föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 25 oktober 1918 avgivet yttrande, däri anfördes huvudsakligen följande:

Uti § 27 mom. 1, 2 och 3 värnpliktslagen vore bestämmelser meddelade rörande de värnpliktigas tjänstgöringsskyldighet i beväringen under fredstid. Dessa bestämmelser avsåge icke blott värnpliktstjänstgöringens längd och fördelning på olika vapenövningar — första tjänstgöring, repetitionsövningar, reservtruppövning — utan även tiden för fullgörandet av ifrågavarande tjänstgöring så tillvida, att de särskilda vapenövningarna bestämts skola taga sin början respektive fullgöras under visst år, räknat från och med det år, vederbörande värnpliktig undergått inskrivning. Med iakttagande härav ägde Kungl. Maj:t bestämma tidpunkten för inryckning till de olika vapenövningarna.

Från de i värnpliktslagen sålunda meddelade föreskrifterna rörande tiden för tjänstgöringens fullgörande kunde i administrativ väg beviljas dispens i så måtto, att enskild värnpliktig, på därom gjord framställning, kunde under vissa i värnpliktslagen närmare angivna förutsättningar erhålla uppskov med eller hemförlovas från honom åliggande tjänstgöring, vilket innebure ett medgivande för honom att först nästföljande år fullgöra ifrågavarande tjänstgöring respektive återstående del därav. En avvikelse från förut omfördälda föreskrifter i vidare omfattning än nu nämnts kunde däremot, med värnpliktslagens nuvarande avfattning, icke äga rum.

Som bekant hade landet under den sistförflutna tiden varit hemsökt av en epidemisk sjukdom, den s. k. spanska sjukan, vilken under höstens lopp vunnit allt större utbredning och antagit en allt allvarigare karaktär. Med anledning härav och särskilt med hänsyn till de talrika fall av ifrågavarande sjukdom, som inträffat vid truppförbanden, hade det befunnits nödigt att ändra de fastställda tiderna för inryckning till höstens vapenövningar. Där så författningsenligt kunnat ske, hade sålunda förordnats om uppskov med övningarna till år 1919. Beträffande första tjänstgöringen och repetitionsövningarna hade däremot på grund av värnpliktslagens bestämmelser ett dylikt uppskov icke kunnat ske. Första tjänstgöringen, vilken skolat taga sin början omkring den 1 november, hade sålunda endast kunnat uppskjutas till senare tidpunkt under år 1918, som framdeles komme att bestämmas. Beträffande repeti-

tionsövningarna, som av flera skäl icke kunde uppskjutas, hade saken ordnats så, att Kungl. Maj:t, med anledning av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses därom gjorda framställning, medgivit, att vederbörande arméfördelningschefer och kommandanten i Boden finge, enligt de närmare bestämmelser, som meddelades i kommandoväg och av sjukvårdsstyrelsen, bevilja under årets repetitions-(regements-)övningar tjänstgöringsskyldig personal tjänstledighet intill slutet av sagda övningar.

Med hänsyn därtill att förenämnda epidemi icke visat någon påtaglig återgång och då det även ur militär synpunkt mötte stora svårigheter för utbildningens ordnande, därest första tjänstgöringen skulle taga sin början senare än omkring den 1 december, kunde en förlängning in på år 1919 av det beslutade uppskovet med nämnda tjänstgöring visa sig vara av omständigheterna påkallad. Då emellertid, såsom förut nämnts, värnpliktslagen lade hinder i vägen för ett dylikt uppskovs meddelande, torde medgivande härtill böra inhämtas av riksdagen. I betraktande därav, att framdeles likartade situationer kunde inträda vid en tidpunkt, då riksdagen icke vore samlad, syntes ifrågavarande medgivande böra utvidgas till ett mera allmänt bemyndigande för Kungl. Maj:t att, där sådant med hänsyn till utbruten farsot eller andra utomordentliga förhållanden prövades vara av nöden, förordna, att värnplikts-tjänstgöring skulle taga sin början eller återstående del därav fullgöras å senare tid än i § 27 mom. 1, 2 eller 3 värnpliktslagen föreskrevs.

Den nya bestämmelsen syntes lämpligen böra erhålla formen av ett tillägg till § 27 mom. 4 värnpliktslagen.

Riksdagen fann den av Kungl. Maj:t föreslagna lagändringen vara av behovet påkallad men ansåg densamma böra erhålla endast tillfällig karaktär och gälla till och med den 30 april 1919. I överensstämmelse härmed utfärdades den 23 december 1918 lag angående tillägg till § 27 mom. 4 värnpliktslagen den 17 september 1914 (Svensk författningssamling n:r 1007) att gälla till och med den 30 april 1919.

Beslut
av 1919 års
riksdag.

Sedan Kungl. Maj:t uti en till 1919 års riksdag avlåten proposition, n:r 157, föreslagit riksdagen att definitivt antaga ifrågavarande lagändring, beslöt riksdagen, under vidhållande av sin förra ståndpunkt, att lagen skulle äga giltighet under ytterligare ett år eller till och med den 30 april 1920.

Departements-
chefen.

Då de förhållanden, vilka föranlett ifrågavarande tilläggsbestämmelse till § 27 mom. 4 värnpliktslagen, alltjämt äro förhanden — jag erinrar om den på sista tiden åter uppblossande influensaepidemien —

torde densamma allt fortfarande böra bibehållas. Med hänsyn till den av riksdagen tidigare i ämnet intagna ståndpunkten anser jag mig emellertid icke böra föreslå någon ändring i lagens provisoriska karaktär, och detta så mycket mindre som åtskilliga andra ändringar i värnpliktslagen torde komma att vidtagas i samband med den förestående allmänna revisionen av vårt försvarsväsende. Lämpligast torde vara, att lagens giltighetstid utsträcket under ytterligare två år.»

Departementschefen föredrog härefter ett i enlighet med vad sålunda anförts avfattat »*Förslag till lag angående tillägg till § 27 mom. 4 värnpliktslagen den 17 september 1914*» samt hemställde, att detta förslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

W. G. O. Montgomery.